

Al snel bleek dat zowel grote als zwarte zee-eenden hier zwaardschedes *Ensis* (vermoedelijk Amerikaanse zwaardschede *Ensis directus*) aten. Deze langwerpige schelpdieren zijn wellicht relatief moeilijk te 'hannesen' en opduikende eenden kwamen vaak boven terwijl ze dergelijke prooien nog zichtbaar in de snavel hadden. Dit leverde dan een beeld op van een (meestal zwarte)

Foto: Pim Wolf

zee-eend met een 'sjekkie' in de snavel. Bij 798 zwarte zee-eenden die zichtbaar met prooi opdoken waren 361 van die prooien duidelijk *Ensis*; 437 waren mogelijk andere prooien (alleen slikbeweging gezien) en in slechts 384 gevallen kwamen zwarte zee-eenden zonder zichtbare prooi of slikbeweging boven. De meeste *Ensis* die werd gezien was ongeveer 6-8 cm lang (geschat op basis van snavelengte) bij een geschatte schelpbreedte van 0,7 cm. Eenden die verder op zee zaten leken wat vaker ook grotere *Ensis* (10-12 cm) op te duiken; mogelijk dat daar een andere jaarklasse van deze schelpdiersoort dominant voorkomt.

Zwarte zee-eend met *Ensis*, Brouwersdam, 27-01-04.

Een keer werd gezien dat de hele groep opvloog voor een naderend schip, een boeienlegger. De eenden vlogen toen het schip op ca 1,5 km afstand was *en groupe* zeker een kilometer weg, om direct terug te keren toen het schip was verdwenen. Een opmerkelijke verstoring vond plaats op maandag 1 december 2003. Om exact 12:00 uur begonnen, goed hoorbaar, de sirenes te loeien. Deze maandelijks test gaf een opmerkelijk reactie bij de eenden: het foerageren werd direct gestaakt en de vogels gingen actief zwemmen met gestrekte nekken. Na korte tijd vlogen alle eenden op maar landden vrijwel direct weer, zelfs veel dicht bij de kant. Waarschijnlijk beseften ze pas toen dat het de eerste maandag van de maand was en ze niet in paniek naar huis moesten om ramen en deuren te sluiten. Dat een belangrijk deel van het voedsel ter plaatse uit mesheften bestaat is wel duidelijk, maar andere prooien worden waarschijnlijk ook benut. Dit hebben we echter nooit goed kunnen zien. Van grote zee-eenden werd incidenteel eveneens gezien dat ze *Ensis* aten. Mogelijk aten andere aanwezige duikeenden (ijseend, brilduiker) *Ensis*, maar dit kon nog niet worden vastgesteld. Wel waren er duidelijk kapers op de kust: zilvermeeuwen (veelal onvolwassen exemplaren, tot enkele tientallen tegelijk) probeerden veelvuldig, en vaak met succes, de opgedoken mesheften van de zwarte zee-eenden te roven. Mocht iemand dus ter plaatse dode (olie)zee-eenden vinden, neem ze dan mee en neem contact op met ondergetekenden.

**Pim Wolf , Batenburg 63, 4385 HG, Vlissingen (wolfpf@zeelandnet.nl)
Peter L. Meininger, Lisztlaan 5, 4384 KM, Vlissingen (mein@zeelandnet.nl)**

Meer zeevogels met kleurafwijkingen

Naar aanleiding van de bijdrage van Kees Rebel (2003) in onze vorige Nieuwsbrief over een noordse pijlstormvogel met een witte kop heeft de redactie nog eens gespeurd naar vergelijkbare gevallen. Leucisme (de term 'partieel albinisme' is feitelijk fout; zie Van Grouw 2000) is bij verschillende soorten pijlstormvogels en stormvogeltjes gevonden, maar op schrift gerapporteerde gevallen zijn zeldzaam (Stegeman & Lagerveld 1987; Mackrill & Yésou 1988; Elkins *et al.* 1990). Foto's van dergelijke vogels zijn helemaal schaars. Mede daarom is het aardig om op twee min of meer vergelijkbare gevallen te wijzen bij het Europese stormvogeltje uit de Middellandse Zee. Sultana & Borg (2002) berichten over een mistnetvangst op 31 mei 2001 van een exemplaar met een gedeeltelijk witte kop (**zie foto**) op het eilandje Filfla bij Malta. Deze auteurs doen veel onderzoek op Filfla, dat grote aantallen stormvogeltjes herbergt (5000-8000 paar; Borg & Sultana 2002). Een vergelijkbaar gekleurd exemplaar werd eerder gemeld op Cabrera, Balearen, weten Sultana & Borg ook nog te melden. J.J. Borg heeft op internet ook een foto staan van een jonge leucistische Kuhl's pijlstormvogel (op zee bij Malta 'verzameld' voor het Malteser museum: <http://www.geocities.com/diomedea.geo/Albino.html>). Een *Google search* levert nog een handvol recente waarnemingen op van leucistische pijlstormvogels en stormvogeltjes (allerlei soorten), maar slechts één slechte foto van een grauwe pijlstormvogel met witte vlekken (lijkt op een tweedejaars jan van gent, zie: www.tsuru-bird.net/seabirds/shearwater_sooty_albino1.jpg).

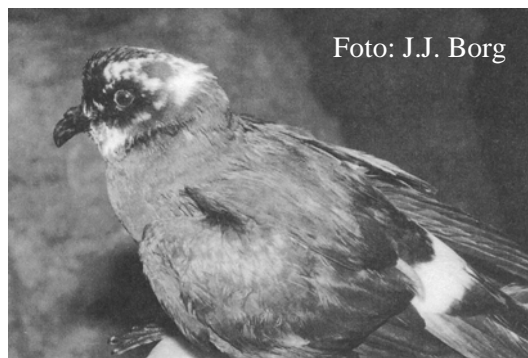

Foto: J.J. Borg

Vooraf van pelagische tochten in Californië en Nieuw Zeeland worden dergelijke gevallen op internet gemeld. (Volledige) Albino's zijn zeer zeldzaam: Lee & Grant (1986) verzamelden een jonge, albino grote pijlstormvogel op zee bij North Carolina (de vogel had een groeiachterstand en een slechte lichamelijke conditie) en Oxley (1999) vond een albino nestjong vaal stormvogeltje. Leucistische exemplaren vliegen hier en daar wel rond. Op plaatsen met veel vogels en veel pelagische trips worden ze gezien, maar ook op plaatsen met veel fanatieke zeevliegers duiken ze onvermijdelijk op (Nederland!). Het mooiste is natuurlijk een (volledige) albino, maar de kans lijkt klein want deze zijn zo zeldzaam omdat ze niet oud worden.

Het stukje van Kees Camphuysen in dezelfde Nieuwsbrief (5 nr. 1) over een afwijkend gekleurde zeekoet lokte een reactie uit van Dirk Kuiken. Hij reed op 30 oktober 1989 (na een dag met ZW 9) in zijn auto op de Westerzeedijk tussen Harlingen en Makkum en zag ter hoogte van Dijksterburen een leucistische zeekoet op de parallelweg staan. Hij heeft het beest

maar mee naar huis genomen en daar een tijdje in een teil in de tuin verzorgd, totdat hij de vogel op 9 december 1989 naar EcoMare (Texel) bracht. Hier is de vogel na enige tijd dood gegaan. Omdat hij zo bijzonder was is hij opgezet en toegevoegd aan de collectie.

Bij het prepareren werd noch het geslacht noch de leeftijd vastgesteld, maar de forse snavel suggereert dat het om een adult

Leucistische zeezoet. Friesland, 30-10-1989. Foto's: Dirk Kuiken

ging. Een vergelijkbare lichte vogel werd een jaar of tien eerder in Ierland gezien (Kelly 1980) en in 1952 werd er een albino zeezoet gemeld uit Aberdeen in de *Scottish Naturalist*.

Ook voor alkachtigen geldt dat foto's van (levende) vogels met dergelijke kleurafwijkingen zeldzaam zijn. Op internet vonden we slechts een vage foto van een grotendeels witte papegaaiduiker (http://home.thezone.net/~feathers/weird_and_wonderful.htm). Het vorige geval werd lang geleden beschreven door Johnson, in 1932.

Referenties

- Borg J.J. & Sultana J. 2002. Status and distribution of the breeding Procellariiformes in Malta. II Merill 30: 10-15.
Camphuysen C.J. 2003. Een zeezoet met scholeksterallures. Nieuwsbrief NZG 5(1): 6.
Elkins N., Flumm D.S. & Verrall K. 1990. Partial albinism of manx shearwaters. Brit. Birds 83: 2-23.
Johnson R.A. 1932. An albino puffin.. Auk 49: 219.
Kelly T.C. 1980. Leucism in a guillemot. Irish Birds 1: 532-535.
Lee D.S. & Grant G.S. 1986. An albino greater shearwater: feather abrasion and flight energetics. Wilson Bull. 98: 488-490.
Mackrill E.J. & Yésou P. 1988. Leucism and partial albinism in Balearctic race of manx shearwater. Brit. Birds 81: 235-236.
Oxley J.R. 1999. Albino Leach's storm-petrel, *Oceanodroma leucorhoa*, in Nova Scotia. Can. Field. Nat. 113: 287-288.
Rebel K. 2003. Zeetrekten tijdens windstil weer kan ook leuk zijn: bruinvissen en een partieel albino noordse pijl gezien bij Huisduinen. Nieuwsbrief NZG 5(1): 4.
Stegeman L. & Lagerveld S. 1987. Waarnemingen van afwijkende getekende grauwe pijlstormvogels *Puffinus griseus*. Sula 1: 105-106.
Sultana J. & Borg J.J. 2002. Partially albinistic European storm-petrel *Hydrobates pelagicus melienseis* from Filfla. II Merill 30: 44.
Van Grouw H. 2000. Kleurafwijkingen bij vogels. Vogeljaar 48: 6-10.

MFL & GOK

'Uitgestorven' Nieuw Zeelands stormvogeltje herontdekt

New Zealand Storm-petrel www.eco-vista.com © Brent Stephenson 2004

Op 17 november 2003 werden tijdens een pelagische trip in de buurt van Auckland, Nieuw Zeeland, foto's gemaakt van de vogels die rond het schip hingen. Er waren ook enkele vreemde zwart-witte stormvogeltjes aanwezig, die toen nog als enigszins vreemde zwartbuikstormvogeltjes *Fregetta tropica* werden beschouwd. Toen men 's avonds nog eens goed naar de foto's keek, bleek er het een en ander niet te kloppen en begon men te vermoeden dat het om een lang uitgestorven gewaande soort moest gaan: het Nieuw-Zeelands stormvogeltje *Oceanites maorianus*. Deze determinatie werd niet meteen geloofd. Niet alleen was deze soort in geen 150 jaar meer gezien, er waren maar zeer weinig exemplaren van bekend. Het Museum d'Histoire Naturelle de Paris heeft twee exemplaren in de collectie en het British Museum in Londen heeft het derde bekende

exemplaar. Er zijn nog wat andere gevallen bekend, die ooit aan andere soorten werden toegeschreven, dus veel vergelijkingsmateriaal is er niet. Van links en rechts werd geopperd dat het of om een zwartbuik- of om een witbuikstormvogeltje *F. grallaria* zou moeten gaan, soorten die beide zwart-wit én variabel van kleur zijn. Getergd kozen de ontdekkers nog enkele malen zee op een gecharterde boot om terug te keren met werkelijk fantastische foto's van meerdere exemplaren, in alle mogelijke standjes, ook met andere stormvogeltjes om de grootte goed te laten uitkomen. Vele foto's van deze herontdekte soort zijn te vinden via: <http://www.wrybill-tours.com/>. Een absolute aanrader! De foto bij dit bericht is overgenomen van: <http://www.wrybill-tours.com/idproblems/stormpet4.htm> (met toestemming). Zie ook het artikel van: B. Flood (2003) in *Birding World* 16: 479-482: The New Zealand storm-petrel is not extinct. (Al was het alleen maar vanwege de fantastische foto's).